

EKSPERIMENTAMS

2010 m. sausio 1 d. Lietuvos viešasis sektorius pereina prie naujų apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų. Ar suspėsite?

Nors ir gerokai trūkčiodama, viešojo sektoriaus finansinės apskaitos reforma pamažu juda į priekį. Vieną kartą atidėta ji pagaliau startuos 2010 m. sausio 1-ąją. Finansų ministerija informuoja, kad daugiau atidėlioti nebetinama, tad geriau ar prasčiau pasirengusios viešojo sektoriaus organizacijos nuo kitų metų pradžios privalės dirbti pagal naujuosius viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus. Deja, toli gražu ne visos įstaigos ir institucijos ramiai laukia Naujųjų metų.

Reformos nebeatidėlios

Kad viešojo sektoriaus finansinės apskaitos reforma yra reikalinga, apsispręsta buvo jau beveik prieš penkerius metus. Pertvarkant viešojo sektoriaus apskaitą pagal privačiojo sektoriaus apskaitos, tvarkomos pagal kaupimo principą, pavyzdį buvo išsikeltas tikslas – skaidresnė atskaitomybė ir aiškesnė valstybės įsipareigojimų bei turto būklė. Užėjus sunkmečiui šis siekis tapo dar svarbesnis.

Pagal reformos įgyvendinimo priemonių planą iki 2008 metų pabaigos buvo parengti visi 26 apskaitos standartai, viešojo sektoriaus bendrasis sąskaitų planas, pavyzdiniai buhalterinės apskaitos vadovai, konsolidavimo vadovas, rekomendacijos atskiroms viešojo sektoriaus subjektų grupėms, suderinti teisės aktai su numatomais apskaitos standartų reikalavimais, atlikta informacinių sistemų ir apskaitai tvarkyti naudojamos programinės įrangos analizė viešajame sektoriuje, suformuluoti alternatyvūs informacinių technologijų sistemų ir programinės įrangos viešajame sektoriuje optimizavimo sprendimai. Taip pat Finansų ministerija

rengė mokymus buhalteriams, kaip bus taikomi naujieji apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartai.

Pasak Finansų ministerijos, atidėti viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reformos dar kartą neplanuojama. Dalis viešojo sektoriaus subjektų (bandomoji grupė) jau šiais metais tvarko apskaitą ir rengia finansines ataskaitas pagal viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus (VSAFAS), kita dalis pasirengę taikyti VSAFAS nuo 2010 m. sausio 1 d., todėl termino atidėjimas neigiamai paveiktų jų pasitikėjimą reforma ir apsunkintų apskaitos reglamentavimo ir ataskaitų konsolidavimo procesus.

„2008 m. naujųjų apskaitos standartų taikymas jau buvo atidėtas metams, tačiau tai nesuteikė reikšmingos naudos reformos vykdymui – viešojo sektoriaus subjektai dėl įvairių priežasčių vis tiek delsia rengtis jų taikymui. Finansų ministerija, pradėjusi reformą 2005 m., nuo pat reformos pradžios skelbė, kad pasirengimas VSAFAS taikymui – sudėtingas ir ypatingo viešojo sektoriaus subjektų dėmesio ir pa-

BENDRADARBIAVIMAS:

Su gerais partneriais galima įveikti ir ne tokius iššūkius kaip apskaitos reforma – įsitikinę bendrovių „Alna Business Solutions“ ir „Sintagma“ vadovai. Jų nuomone, gerai parengtą sistemą galima įdiegti per tris mėnesius.

LAIKO NĖBERA

sirengimo reikalaujantis procesas, kuriam pradėti rengtis jie turėjo dar iki 2008 m. Šiuo metu viešojo sektoriaus subjektai turėtų persvarstyti savo veiksmų, susijusių su pasirengimu taikyti VSAFAS, planą ir patikslinti jį, atsižvelgdami į sumažintą finansavimą informacinių technologijų projektams, priimti ekonomiškai pagrįstus sprendimus, padėsiančius nuo 2010 m. pradėti apskaitą tvarkyti pagal VSAFAS reikalavimus", – sako ministerijos atstovas.

Rastas taupus sprendimas

Be abejo, vienas iš didžiausių trikdžių sėkmingai įgyvendinti reformą yra pinigų stygius. Įsigyti ar prie naujų reikalavimų

pritaikyti turimą apskaitos sistemą kainuoja. Finansų ministerija daliai įstaigų išties pagalbos ranką ir padės nusimesti sistemos diegimo našta nuo pečių.

Šiuo metu Finansų ministerija ir pati diegiasi finansų valdymo ir apskaitos informacinę sistemą (FVAIS). Ji rengiama taip, kad ją kaip tipinį variantą galėtų naudoti ir įstaigos, kurios šiuo metu jau naudoja Valstybės biudžeto, apskaitos ir mokėjimų sistemą (VBAMS) ir yra aprūpintos VBAMS veikti reikalinga programine įranga bei kurių finansų valdymo ir apskaitos funkcijos nekelia specifinių poreikių. Pasak ministerijos atstovo, į projekto apimtį patenka 30 asignavimų valdytojų. Kadangi

sistema apims ir asignavimų valdytojams pavaldžias įstaigas, ji bus įdiegta apie 150 viešojo sektoriaus subjektų.

FVAIS kūrimo ir diegimo projektas finansuojamas iš Europos Sąjungos lėšų. Vykdamas šį projektą, vien dėl pasirinkto diegimo principo bus sutaupyta nuo 5 iki 8 mln. litų. Taip pat sutrumpės diegimo laikas ir įstaigų darbuotojų darbo laiko sąnaudos naujai sistemai diegti. Be to, bus suvienodinti šių įstaigų finansų valdymo ir apskaitos procesai, centralizuotas pakeitimų valdymas, užtikrintas valstybės viena kartą jau padarytų investicijų panaudojimas. Nauja sistema atrinktoms įstaigoms bus diegiama pagal sudarytą diegimo

planą, pirmi diegimai prasidės ne anksčiau kaip šių metų lapkričio mėnesį.

„Vertinant iš verslo pusės, šis žingsnis racionalus, – Finansų ministerijos sprendimą komentuoja verslo valdymo sistemų konsultacijų bendrovės „Alna Business Solutions“ vykdantysis direktorius Marius Juknevičius. – Galima tik pasidžiaugti, kiek išloš Lietuvos valstybės biudžetas.“

Finansų ministerijos iškeltai centralizacijos idėjai pritaria ir kitos IT bendrovės „Sintagma“ generalinis direktorius Albertas Šermokas: „Manau, kad Finansų ministerijos įgyvendinama apskaitos reforma ir jos pradėti darbai siekiant unifikuoti finansų valdymo informacinių sistemų sprendimus viešajame sektoriuje taps gera priemone efektyvinant šią veiklą. Akivaizdu, kad centralizuota sprendimo įgyvendinimo organizacija ne tik padės sutaupyti lėšų. Centralizuoti sprendimai visada duoda tam tikrą požiūrio aiškumą, skaidrumą. Taip turėtų būti ir šiuo atveju. Manome, kad įgyvendindami Finansų ministerijos projektą mes taip pat prisidedame prie to ir tikime, kad įdiegtoji sistema visiškai tenkins tiek ministerijos, tiek ir kitų sistemą naudosiančių įstaigų poreikius.“

Kokios įstaigos galės jungtis prie Finansų ministerijos sistemos, atrinko pati ministerija. Pasak IT specialistų, tai puiki galimybė „standartinėms“ viešojo administravimo įstaigoms, neteikiančioms kokių itin specifinių paslaugų. „Prisijungti prie Finansų ministerijos sistemos labiausiai motyvuoja ženkliai mažesnės išlaidos, – pasakoja p. Juknevičius. – Antra, prisijungiančiai įstaigai nebereikia sukurti galvos dėl viešųjų pirkimų organizavimo, sąlygų rengimo, nereikia jaudintis, ar sistema atitiks Finansų ministerijos iškeltus reikalavimus.“

Savivaldybės dar nepasirengusios

Visiškai kitokia situacija yra savivaldybėse. Jei dalis valstybės įstaigų galės pasinaudoti Finansų ministerijos pagalba diegiantis sistemą, tai savivaldybės neturi šios galimybės ir privalo pasirengti reformai pačios.

Pasak Lietuvos savivaldybių asociacijos direktorės Romos Žakaitienės, nemaža dalis savivaldybių dar nėra pasirengusios nuo sausio 1-osios pereiti prie naujų finansinės apskaitos ir atskaitomybės standartų taikymo. „Visavertiškai įgyvendinti šią reformą įmanoma tik modernizavus buhalterinei ir apskaitai naudojamą informacines sistemas. Tokio masto ir sudėtingumo informacinės sistemos diegimo darbai – analizė, projektavimas, diegimas, testavimas, darbuotojų mokymas, bandomoji eksploatacija – trunka mažų mažiau siai metus.“

Viena iš pagrindinių priežasčių, pasak p. Žakaitienės, kodėl iki šiol savivaldybės neįsidiegė sistemų – lėšų trūkumas. Nemažai savivaldybių buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemas ketina įsigyti pasinaudojusios ES struktūrinės paramos lėšomis. Paraiškas pateikė ar ketina netrukus pateikti net 44 savivaldybių administracijos.

„Paraiškos gauti struktūrinę paramą bus priimamos nuo 2009 m. vidurio iki 2010 m. pradžios. Dar šiek tiek užtruks, kol bus priimti sprendimai finansuoti diegimo projektus, kol įvyks viešieji pirkimai ir sistemos bus parengtos darbui. Taigi siūlytume naujų standartų taikymą atidėti iki 2011 ar net 2012 m. Tai būtų realus terminas, iki kurio savivaldybės turėtų būti

LAUKIA ES PINIGŲ:

Viena iš pagrindinių priežasčių, pasak Lietuvos savivaldybių asociacijos direktorės Romos Žakaitienės, kodėl iki šiol savivaldybės neįsidiegė sistemų – lėšų trūkumas. Nemažai savivaldybių buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemas ketina įsigyti pasinaudojusios ES struktūrinės paramos lėšomis.

pasirengusios“, – mano Savivaldybių asociacijos direktorė.

Tiesa, ne visos savivaldybės yra tokioje padėtyje. Rokiškio rajono savivaldybės administracijos direktorius Gintautas Rekerta sako, kad jo vadovaujama įstaiga jau pasirengusi apskaitos reformai. Jis pasakoja, kad jai Rokiškio savivaldybės administracija pradėjo rengtis nuo šių metų pradžios. Visi su apskaita susiję žmonės dalyvavo mokymuose, seminaruose, tad žinių, kaip dirbti pagal naujuosius buhalterinės apskaitos standartus, turi.

„Iš tikrųjų tas termino atidėliojimas vien tik erzina. Jau kaip ir nusiteikėme, pasiruošėme, išmokome ir norime pradėti dirbti. Sakyčiau, jei jau yra priimtas toks sprendimas, pats laikas jį įgyvendinti. Mano nuomone, laiko pasirengti šioms permainoms užteko, tereikėjo nemiegoti. Laukti iki paskutinio momento – blogas įprotis, bet gana dažnas tiek viešajame sektoriuje, tiek, matyt, ir versle“, – sako p. Rekerta.

„Sintagmos“ direktorius p. Šermokas sutinka, kad savivaldybėms pasirengti apskaitos reformai nėra lengva. „Jau dešimtį metų dirbame su savivaldybėmis ir visiškai nesistebime, kad joms iškilo sunkumų. Priežastys įvairios: ir pinigų trūkumas, ir patyrusių, kvalifikuotų specialistų, galinčių parengti kokybiškus reikalavimus sistemoms ir aiškiai suvokti, ką jos gali duoti, nedaug, o ir iki šiol savivaldybės vykdydamos finansų apskaitą turėjo gana daug įvairių savų praktikų, kurios nebūdamo unifikuojamos. Tačiau tai nereiškia, kad apskaitos reforma negali būti sėkmingai įvykdyta.“

„Mūsų siūloma finansų valdymo ir apskaitos informacinė sistema visiškai pritaikyta tvarkyti apskaitą kaupimo principu pagal viešojo sektoriaus apskaitos ir

finansinės atskaitomybės standartus, – tikina p. Juknevičius. – Siūlomas kompleksinis sprendimas yra sukurtas naudojant pažangiausią „Microsoft Dynamics NAV“ informacinės sistemos platformą. Sprendimą sudaro visiškai integruotų specializuotų modulių visuma, skirta valdyti savivaldybių išteklius, vykdyti, planuoti, apskaityti ir kontroliuoti biudžetą.

Spėti galima

„Mūsų nuomone, apskaitos modernizavimas nėra vienintelis veiksnys, reikalingas pasirengti apskaitą tvarkyti pagal naujuosius apskaitos standartus, – tvirtina Finansų ministerija. – Sklandus ir sėkmingas viešojo sektoriaus subjektų perėjimas prie standartų taikymo priklauso ne tik nuo įsigytų informacinių sistemų, bet ir nuo metodinės parengties. „Taip, viešojo sektoriaus apskaitos reforma – tai ne tik IT technologijos, – sutinka p. Juknevičius. – Teoriškai apskaitą tvarkyti galima ir su skaičiuotuviu. – Tačiau kokybiška sistema, be abejonių, šį darbą gerokai palengvina.“

Kaip išsirinkti gerą apskaitos sistemą? Pirmas ir vienas svarbiausių žingsnių diegiantis sistemą – tai teisingai suformuluoti reikalavimus jai. „Įstaigos specialistai turi būti labai atidūs. Tokia jau mūsų viešųjų pirkimų sistema – jei reikalavimuose koks nors funkcionalumas neįrašytas, jo ir negausite. Principas labai aiškus: jei konkurso sąlygose nebuvo parašyta, kad reikės atlikti kokį nors darbą, jis negali būti įtrauktas į pasiūlymą, nors ir yra būtinas, nes kitaip tiekėjas konkursą tiesiog pralaimės. Taigi paties užsakovo atsakomybė – teisingai suformuluoti sąlygas. Tad jei nepasitikite savo jėgomis, verčiau į pagalbą pasitelkite kvalifikuotą konsultantą“, – pataria p. Šermokas.

IT specialistai sako, kad laimi tie, kurie įsigyja jau kitose įstaigose išbandytą sistemą. Kuo sistema labiau paplitusi, tuo lengviau vartotojams. Jie gali tartis su kolegomis iš kitų institucijų, kartu galima ieškoti kelių, kokių reikia sistemos tobulinimų, naujų funkcijų.

GERA PRIEMONĖ:

Viešojo sektoriaus reforma yra ne tik IT technologijos. Jos tik įrankis. Teoriškai apskaitą tvarkyti galima ir su skaičiuotuviu, bet kokybiška apskaitos sistema, be abejonių, šį darbą gerokai palengvina.

„Ką gi dar duoda išbandyta sistema? Pirmiausia – patikimumą. Jei sistemoje ir buvo kokių trūkščių, nesklandumų – jie jau ištaisyti. Taigi nerizikuojate, kad įsidię sistema dar ilgai su ja negalėsite dirbti. Antra, tokios sistemos kur kas greičiau diegiamos. Mes savąjį galime įdiegti per tris mėnesius“, – žada „Alna Business Solutions“ atstovas.

Reikia kelti aukštus reikalavimus ne tik pačiai sistemai, bet ir jos diegėjams. Neužtenka tik įdiegti sistemą. Reikia ir darbuotojus mokyti, ir nuolat konsultuoti, ir kartu spręsti iškilusius klausimus. Neapsiriks įstaigos, įsidięsios sistemą, kurią Lietuvoje diegia ne viena įmonė. „Yra tekę girdėti ne vieną atvejį, kai įstaiga įsigyja sistemą, o po kelerių metų jos diegėjas bankrutuoja. Ką tada daryti, kai niekas daugiau nebegali jos aptarnauti? Kai yra kelios įmonės, galinčios dirbti su sistema, viskas daug paprasčiau. Nelikus sistemos diegėjo, netenkinant jo paslaugų kokybei ar kainai, galima sudaryti sutartį su kitu. Tai be abejo, verčia IT bendroves labai pasitempti ir stengtis įtikinti savo klientams. Jei Lietuvoje niekas daugiau nedirba su konkrečia sistema, galima sakyti, kad atsiduriate uždaramame rate ir esate visiškai priklausomas nuo savo diegėjo.“

Jam pritaria ir „Microsoft Lietuva“ generalinis direktorius Mindaugas Glodas: „Įsigydamas išbandytą sistemą apsisaugai nuo nemalonių netikėtumų. Štai jau išbandyti „Microsoft Dynamics“ sprendimai viešajam sektoriui leidžia greitai ir efektyviai įgyvendinti naujuosius viešojo sektoriaus apskaitos standartus. Paprasta ir intuityvi vartotojo darbo aplinka darbuotojams suteikia galimybę greitai perprasti sistemą. Taip pat Lietuvoje yra platus kompetentingų diegėjų pasirinkimas, o tai užtikrina konkurencingą sprendimo diegimo ir palaikymo kainą bei kokybišką procesą.“

NEMIEGOJO:

„Iš tikrųjų tas termino atidėliojimas vien tik erzina. Jau kaip ir nusiteikėme, pasiruošėme, išmokome ir norime pradėti dirbti. Mano nuomone, laiko pasirengti šioms permainoms užteko, tereikėjo nemiegoti. Laukti iki paskutinio momento – blogas įprotis, bet gana dažnas tiek viešajame sektoriuje, tiek, matyt, ir versle,“ – sako Gintautas Rekerta, vadovaujantis Rokiškio rajono savivaldybės administracijai.

